

Studiu privind discursul instigator la ură față de persoanele cu dizabilități intelectuale și /sau psihice pe baza deciziilor Consiliului Național al Audiovizualului

Conținut

INTRODUCERE	2
METODOLOGIE.....	3
PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI INTELECTUALE ȘI/SAU PSIHOSOCIALE ÎN ROMÂNIA – câteva date.....	5
ANALIZA DECIZIILOR CONSILIULUI NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI	7
Decizii emise în anul 2022.....	7
Decizii emise în anul 2023.....	14
DISCURS INSTIGATOR LA URĂ PE PLATFORME DE PARTAJARE VIDEO – cazuri exemplificative	21
JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI – discurs de ură împotriva persoanelor cu dizabilități.....	24
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	27

INTRODUCERE

Prezentul studiu a fost elaborat în cadrul proiectului "AdaptJust – Justiție accesibilă pentru persoane cu dizabilități"¹, care are ca scop îmbunătățirea implementării hotărârilor CEDO și a deciziilor Comitetului de Miniștri al COE ce vizează drepturile persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale private de libertate, inclusiv prin fundamentarea, elaborarea și diseminarea unui Plan național de acțiune pentru prevenirea rețelilor tratamente aplicate persoanelor (minori și adulți) cu dizabilități/ probleme de sănătate mintală în spitale de psihiatrie, centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități, aresturi și penitenciare.² Planul cuprinde și o scurtă diagnoză a stării de fapt privind accesul la justiție și la mecanismele de plângere și protecție a persoanelor cu dizabilități/ probleme de sănătate mintală instituționalizate, incluzând prezenta analiză deciziilor Consiliului Național al Audiovizualului referitoare la discursul instigator la ură împotriva persoanelor cu dizabilități psihice și/sau intelectuale în perioada 2022-2023.

În Recomandarea (97)20 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, discursul de ură (denumit hate speech în engleză) este definit astfel: „toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație” (Anexa la Recomandarea nr. R(97)20, Domeniul de aplicare). Definiția Consiliului Europei cu privire la discursul instigator se referă la “toate formele sale de expresie”, cu alte cuvinte, nu doar prin ura exprimată prin limbaj, ci și prin alte mijloace cum ar fi imagini, materiale video sau orice altă formă de activitate din mediul online. Astfel, hărțuirea din mediul online este o formă a discursului instigator la ură.

Misiunea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) include supravegherea respectării exprimării pluraliste de opinii în mediul audiovizual, a prevenirii dezinformării și a sancționării conținutului instigator la ură.

În calitate de garant al interesului public în domeniul comunicării audiovizuale, Consiliul consideră că informarea corectă a publicului este o condiție esențială în desfășurarea unui program audiovizual, date fiind importanța și impactul major pe care le are televiziunea în rolul său de a informa publicul, iar radiodifuzorii au obligația de a prezenta în mod imparțial și echilibrat faptele

¹ Proiectul este implementat de **Centrul de Resurse Juridice** în parteneriat cu **Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** și beneficiază de un grant în valoare de 1.324.994 € oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE în cadrul **Programului Dezvoltare locală**. Obiectivul proiectului este de a facilita accesul la justiție a persoanelor cu dizabilități intelectuale și/ sau cu probleme de sănătate mintală.

Proiect realizat cu sprijinul financiar al Granturilor SEE 2014 – 2021. Conținutul acestuia (text, fotografii, video) nu reflectă opinia oficială a Operatorului de Program, a Punctului Național de Contact sau a Oficiului Mecanismului Financiar. Informațiile și opiniile exprimate reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului/autorilor. Pentru informații oficiale despre Granturile SEE sau Norvegiene, accesați www.eeagrants.ro.

Mai multe informații despre proiect sunt disponibile la: <https://www.cri.ro/pledoarie-pentru-demnitate/adaptjust/>

² Planul de Acțiune este un document asumat de stat, prin autoritățile sale (MS, MMPS, MF, MJ, MAE, cu sprijin al Agentului României la CEDO), care cuprinde măsurile pe care statul le-a luat sau intenționează să le ia pentru a pune în aplicare o hotărâre CEDO, inclusiv calendarul orientativ pentru acestea și care stabilește, dacă este posibil, toate măsurile necesare pentru punerea în aplicare a hotărârii sau pașii care trebuie urmați. Acesta constituie o cerință obligatorie, guvernul fiind obligat să îl depună la Comitetul de Miniștri al CoE încă din anul 2012 (hotărârea Parascineti c. România). Comitetul de Miniștri, instituția mandată cu supravegherea executării obligațiilor, a acordat României un ultim termen pentru iunie 2024

și evenimentele aduse în atenția telespectatorilor, precum și respectarea dreptului persoanei la imagine și demnitate.³

CNA, înființat în anul 1992, este o autoritate publică autonomă aflat sub control parlamentar, având ca atribuție apărarea interesului public în domeniul serviciilor de programe audiovizuale (radio, televiziune), reglementată prin Legea audiovizualului nr. 504 din 11 iulie 2002⁴. Emite decizii, recomandări și instrucțiuni. Poate fi sesizat sau se autosesizează din oficiu. Consiliul format din 11 membri poate constata încălcarea legislației și poate sancționa contravențional societățile comerciale cu activitate în domeniul audiovizual.⁵ CNA are un **rol important în ceea ce privește protejarea împotriva discursului instigator la ură în mediul audiovizual, inclusiv la adresa persoanelor cu dizabilități**.

Prevederile privind interzicerea discriminării sunt transpuse și detaliate prin regulamentele interne ale Consiliului Național al Audiovizual (CNA). Mai exact, Decizia CNA nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual reiterează obligațiile furnizorilor de servicii audio-vizuale de a se abține de la discriminare (art. 30, 32, 40, 47, 48, 64, 66, 70 și 93). * Prin Decizia nr. 63 din 14 februarie 2017 pentru modificarea și completarea Deciziei CNA nr. 220/2011, Codul de reglementare a conținutului audiovizual a fost modificat fiind introdusă printre altele și următoarea definiție: **violența de limbaj - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare sau discriminatorii; se asimilează acestei forme de violență și comportamentele triviale, nonverbal**.

Prin urmare, prezenta analiză își propune să redea situația sesizărilor înregistrate de CNA în materia discursului instigator la ură, specific pe criteriul de dizabilitate, în perioada 2022-2023.

METODOLOGIE

Studiul este redactat pe baza analizei deciziilor CNA, realizat prin trimiterea de solicitări de informații publice⁶ către CNA⁷, prin care am cerut, inițial, indicarea tuturor deciziilor din perioada 01.01.2022-30.06.2023 care vizează, în esență, criteriul dizabilității, urmând o a doua solicitare pentru aceleași informații pentru completarea datelor până la finele anului 2023. Studiul a fost prevăzut, în primă fază, să se raporteze la o perioadă de un an și jumătate, ulterior fiind extinsă perioada de analiză la doi ani.

Prima solicitare CRJ a inclus următoarele puncte⁸:

- *numărul și anul tuturor deciziilor CNA din perioada 01.01.2022 – 30.06.2023 care s-au referit la încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind **incitarea la ură, la discriminare, în general, inclusiv afirmații defăimătoare pe criteriul dizabilității, afecțiuni medicale, caracteristici fizice, genetice, boală cronică contagioasă ori necontagioasă***.

³ Decizia CNA nr. 136/2022.

⁴ Legea audiovizualului, disponibilă la:

https://www.cna.ro/IMG/pdf/Legea_audiovizualului_nr._504_2002_cu_modificarile_si_completarile_ulterioare_la_data_de_08.01.2024.pdf

⁵ Studiul Infrațiuni motivate de ură și discursurile urii. Situația din România: 2021-2022, Centrul de Resurse Juridice, disponibil la: https://www.crj.ro/wp-content/uploads/2023/02/Raport-Infrațiuni-motivate-de-ura-2021-2022_feb23-1.pdf

⁶ Solicitare de informații publice CRJ nr. 123/11.07.2023 și Solicitare de informații publice CRJ nr. 12.03.2024.

⁷ Răspuns CNA la solicitarea nr. 8553/12.07.2023, transmis CRJ la data de 24.07.2023; Răspuns CAN la solicitarea nr.

3094/15.03.2024; transmis CRJ la data de 22.03.2024.

⁸ Solicitarea CRJ nr. 123/11.07.2023

În parteneriat cu:

CNA a indicat 21 de decizii⁹.

- *numărul și anul tuturor deciziilor CNA din perioada 01.01.2022 – 30.06.2023 care au fost analizate potrivit art. 29 alin. (1) lit. d¹⁰ din Legea audiovizualului nr.504/2002, **specific pe criteriul dizabilitate** prevăzut în articol, în câte cazuri s-a constatat încălcarea legii și care a fost cuantumul total al amenzilor.*
CNA ne-a informat că, până la data la care a fost trimis răspunsul la solicitarea CRJ, adică 24.07.2023, **nu a aplicat sancțiuni pentru încălcarea prevederilor art. 29 alin. (1) lit. d).**
- *numărul și anul tuturor deciziilor CNA din perioada 01.01.2022 – 30.06.2023 care au fost analizate potrivit art. 40 alin. (1) lit. a¹¹ din Legea audiovizualului, **specific pe criteriul dizabilității** prevăzut în articol, în câte cazuri s-a constatat încălcarea legii și care a fost cuantumul total al amenzilor.*
CNA ne-a informat că, până la data la care a fost trimis răspunsul la solicitarea CRJ, **nu a aplicat sancțiuni pentru încălcarea prevederilor art. 40 alin.(1) lit. a).**
- *numărul și anul tuturor deciziilor CNA din perioada 01.01.2022 – 30.06.2023 care au fost analizate potrivit art. 91¹² alin. (1) lit a¹² din Legea audiovizualului, **specific pe criteriul dizabilității** prevăzut în articol, în câte cazuri s-a constatat încălcarea legii și care a fost cuantumul total al amenzilor¹³.*
CNA ne-a informat că, până la data la care a fost trimis răspunsul la solicitarea CRJ, **nu a aplicat sancțiuni în baza art. 91¹² alin. (1) lit. a).**

A doua solicitare CRJ a inclus aceleași puncte menționate anterior, CNA indicându-ne:

*"[...] pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, discriminarea, xenofobia și defăimarea, Consiliul a decis să aplice, în anul 2023, **5 somații și 5 amenzi**. Posturile naționale de televiziune cărora le-au fost aplicate **somații** sunt: România TV (2), Antena 3 CNN (1), Metropola TV (1), Realitatea PLUS (1). **Cele 5 amenzi** au fost aplicate posturilor Realitatea PLUS (3), Global News (1), SRTV (1).*

⁹ Decizia nr. 136/01.03.2022, Decizia nr. 95/26.01.2022, Decizia nr. 98/27.01.2022, Decizia nr. 549/11.10.2022, Decizia nr. 121/15.02.2022, Decizia nr. 111/08.02.2022, Decizia nr. 606/17.11.2023, Decizia nr. 201/22.03.2022, Decizia nr. 531/29.09.2022, Decizia nr. 354/28.07.2022, Decizia nr. 222/07.04.2022, Decizia nr. 87/18.01.2022, Decizia nr. 136/02.02.2023, Decizia nr. 248/30.03.2023, Decizia nr. 403/13.06.2023, Decizia nr. 161/14.02.2023, Decizia nr. 183/23.02.2023, Decizia nr. 284/27.04.2023, Decizia nr. 214/23.03.2023, Decizia nr. 380.23.05.2023 și Decizia nr. 353/09.05.2023

¹⁰ Art. 29 alin. (1) din Legea nr. 504/2002: "Comunicările comerciale audiovizuale difuzate de furnizorii de servicii media audiovizuale trebuie să respecte următoarele condiții: d) să nu includă și să nu promoveze acte de discriminare bazată pe criteriu de sex, origine rasială sau etnică, naționalitate, religie sau credință, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală;"

¹¹ Art. 40 din Legea nr. 504/2002:

"(1) Serviciile media audiovizuale prestate de furnizorii aflați în jurisdicția României nu trebuie să conțină:

a) incitări la violență sau la ură împotriva unui grup de persoane ori a unui membru al unui grup, bazate pe considerente precum sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere, **dizabilități**, vârstă, orientare sexuală sau boală cronică contagioasă ori necontagioasă;"

¹² Art. 912*) - (1) Consiliul sancționează cu amendă utilizatorii unui serviciu de platformă de partajare a materialelor video care generează materiale video, care: a) incită explicit la violență sau la ură împotriva unui grup de persoane ori a unui membru al unui grup pe considerente, precum sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere, dizabilități, vârstă, orientare sexuală sau boală cronică contagioasă ori necontagioasă;

¹³ Solicitarea CRJ nr. nr. 8553 / 12.07.2023

În parteneriat cu:

CNA nu a aplicat sancțiuni în baza art. 29 alin. (1) lit. d) și nici pentru încălcarea prevederilor art. 40 alin. (1) lit. a), precum nici pentru încălcări ale art. 91² alin. (1) lit. a)."

În primul răspuns al CNA este precizat faptul că în anul 2023 (prima jumătate a anului) au fost aplicate 3 somații¹⁴ și 6 amenzi¹⁵. În al doilea răspuns, Consiliul a indicat un număr de sancțiuni privind întreg anul 2023. Diferența dintre cele două răspunsuri este că la a doua solicitare nu au mai fost indicate deciziile CNA pentru a se putea completa lista cu cele 21 de decizii anterior indicate. De asemenea, observăm că deși a crescut numărul de somații aplicate, de la 3 somații în prima jumătate a anului la 5 somații aplicate pe perioada întregului an 2023, la amenziile aplicate scade numărul de la 6 amenzi în prima jumătate a anului 2023, la 5 amenzi aplicate pe perioada întregului an 2023. Din aceste motive, vom analiza cele 21 de decizii indicate de către CNA în primul răspuns la solicitarea de informații publice.

De asemenea, au fost avute în vedere și informațiile regăsite în Rapoartele de activitate CNA pentru anii 2022-2023¹⁶.

PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI INTELECTUALE ȘI/SAU PSIHOSOCIALE ÎN ROMÂNIA – câteva date

În România, la 31 decembrie 2023, trăia un număr total de **923.578 de persoane cu dizabilități**. Dintre acestea, **98.28% (907.715 persoane)** se află în îngrijirea familiilor și/sau trăiesc independent (neinstituționalizate) și **1,72 % (15.863 persoane)** se află în instituțiile publice rezidențiale de asistență socială pentru persoanele adulte cu dizabilități (instituționalizate) coordonate de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale prin Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități. Din totalul de **923.578 persoane cu dizabilități**, numărul **148.743** reprezintă *persoanele cu dizabilități mintale* (adulti și copii), numărul **104.080** reprezintă *persoanele cu dizabilități psihice* (adulti și copii), iar numărul **137.559** reprezintă *persoane cu handicap asociat*^{17, 18}.

Astfel, anul trecut, aproximativ 1 din 20 de persoane din România deținea un certificat de încadrare în grad de handicap¹⁹ - în total aproximativ 900.000 de persoane, dintre care aproximativ 77.000 sunt copii.

Dar la ce ne referim când spunem persoane cu dizabilități, în general, și persoane cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, în special?

¹⁴ Decizia nr. 136/02.02.2023, Decizia nr. 248/30.03.2023 și Decizia nr. 403/13.06.2023.

¹⁵ Decizia nr. 161/14.02.2023, Decizia nr. 183/23.02.2023, Decizia nr. 284/27.04.2023, Decizia nr. 214/23.03.2023, Decizia nr. 380/23.05.2023 și Decizia 353/09.05.2023.

¹⁶ Raportul de activitate pentru anul 2022, CNA, disponibil la:

https://www.cna.ro/IMG/pdf/1_CNA_Raport_de_activitate_pe_anul_2022.pdf

Raportul de activitate pentru anul 2023, CNA, disponibil la:

https://www.cna.ro/IMG/pdf/01_CNA_Raport_de_activitate_pe_anul_2023.pdf

¹⁷ Este folosită exprimarea din sursa citată. O persoană cu „handicap asociat” poate fi, de exemplu, o persoană cu „întârziere mentală asociată cu deficiențe fizice, senzoriale”. În *Raportul de diagnoză a sistemului actual de evaluare a dizabilității* al Băncii Mondiale se face referire la „afecțiunile asociate întârzierii mentale care se încadrează în tip de handicap asociat, neputând să reiasă care este afectarea cea mai gravă”, disponibil la:

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099450109022215586/pdf/P171157010ae61010096b001d5a12299ce1.pdf>

¹⁸ ANPPDP, Rubrica "Statistici", disponibilă la: <https://anpd.gov.ro/web/transparența/statistici/>

¹⁹ Pentru utilizarea în Legea nr. 448 din 6 decembrie 2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, în paragraful 1 din art. 1 din Legea nr. 448 din 6 decembrie 2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată.

În conformitate cu articolul 1 din Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD)²⁰, persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți. Persoanele cu dizabilități psihosociale și intelectuale reprezintă comunități diverse, în special cele care se confruntă cu tipuri specifice de încălcări ale drepturilor omului pe baza dizabilităților lor mentale reale sau percepute. Ținând cont de faptul că acesta este un concept în evoluție, acestea includ, printre altele, persoanele care se autoidentifică sau sunt percepute sau tratate ca persoane cu deficiențe neurologice, inclusiv deficiențe legate de vârstă și degenerative; persoanele cu autism și persoanele autiste; persoanele cu deficiențe de învățare etc.

În prezentul studiu, ne referim la dizabilități intelectuale și/sau psihosociale prin prisma următoarelor definiții:

Dizabilitatea intelectuală, conform Organizației Mondiale a Sănătății, se referă la acele persoane cu o capacitate semnificativ redusă de a înțelege informații noi sau complexe și de a învăța și de a aplica noi abilități (i.e. inteligența este afectată) sau de a face față în mod independent (i.e. funcționarea socială este afectată) și a început înainte de vârsta adultă și are un efect de durată asupra dezvoltării.

O **dizabilitate psihosocială** reprezintă o limitare care survine din cauza unei probleme de sănătate mintală și care au experimentat factori sociali negativi, inclusiv stigmatizarea, discriminarea și excluderea. Aceasta poate fi o tulburare psihotică (Schizofrenia; Tulburarea schizoafectivă; Tulburarea afectivă bipolară; Tulburarea delirantă persistentă) sau o tulburare neuro-degenerativă (Demență vasculară; Demență Alzheimer; alte demențe (Parkinson, fronto-temporală, etc)).

Dizabilitățile intelectuale și/sau psihosociale sunt puternic stigmatizate, România aflându-se încă într-o etapă în care persoanele cu dizabilități rămân în mare măsură excluse din societate. Acest aspect este vizibil și prin datele statistice privind percepția societății, în general, cu privire la persoanele cu dizabilități. Astfel, potrivit unui sondaj de opinie realizat de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, frica de diferență din partea populației din România apare și când e vorba de persoanele cu dizabilități, 51% din respondenți considerând că acestea trebuie internate în instituții speciale. 70% dintre respondenți afirmă că știu ce este discursul urii, percepția directă sau indirectă fiind marcată cel mai frecvent pe bază de etnie (47%), orientare politică (40%), religie (33%), orientare sexuală (31%) și dizabilitate (31%).²¹

Studiul “Atitudini și percepții asupra bolilor mintale în cadrul populației din România” elaborat de Centrul pentru Inovație în Medicină²² arată că *“în aproape 45% dintre cazuri românii nu ar accepta ca un pacient să le fie coleg de serviciu sau prieten. Mai mult decât atât, aproape 30% dintre respondenți nu ar fi de acord să locuiască pe aceeași stradă cu o persoană care suferă de TPC”*²³. În ciuda faptului că, în teorie, 78,9% dintre români conștientizează faptul că un pacient cu TPC poate să ducă o viață normală cu tratamentul potrivit, există un alt procent destul de mare,

²⁰ Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, disponibilă la: <https://www.consiliuldemonitorizare.ro/conventia-onu/conventia-onu-in-limba-romana/>

²¹ Sondaj de opinie CNCD 2018, https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/01/Sondaj_de_opinie_NolintoHate_2018.pdf

²² Studiul, elaborat în anul 2017, nu a putut fi identificat în integralitatea sa în mediul online, însă mai multe articole din mass media de la vremea publicării studiului prezintă date importante cu privire la percepțiile societății românești asupra problemelor de sănătate mintală. Studiul este considerente, am decis includerea acestor date în studiu. În parteneriat cu:

²³ Tulburări psihice sau de comportament.

de 68,9%, care nu ar fi de acord să locuiască sub același acoperiș cu o astfel de persoană.²⁴

În contextul acestor date care măsoară percepțiile și atitudinea românilor, în corelare cu celelalte date care arată încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, am considerat relevantă analiza modului în care persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale sunt prezente în spațiul audiovizual din perspectiva instituției care sancționează discursul de ură (care poate lua forma încălcării demnității umane, a dreptului la propria imagine sau incitare la ură și discriminare) în acest mediu de comunicare.

ANALIZA DECIZIILOR CONSILIULUI NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Decizii emise în anul 2022

a. Date regăsite în raportul de activitate al CNA

Potrivit Raportului de activitate al CNA în anul 2022²⁵ membrii Consiliului au decis să aplice un total de 282 de sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului, respectiv 76 de amenzi, în cuantum total de 1.122.500 de lei, 204 somații, o decizie privind acordarea dreptului la replică, o decizie privind obligația de a difuza timp de 10 minute, între orele 19.00-19.10, numai textul deciziei de sancționare. Potrivit prevederilor legale, sumele provenite din amenzi alimentează bugetul de stat.

Cele mai multe sancțiuni au fost aplicate de CNA pentru: asigurarea informării corecte și a pluralismului (101 sancțiuni); protecția demnității umane și a dreptului la propria imagine (42 de sancțiuni), protecția copiilor (16 sancțiuni), discriminarea, xenofobia și defăimarea (12 sancțiuni), nerespectarea regulilor de sponsorizare, publicitate și teleshopping în audiovizual (11 sancțiuni), obligația de a informa publicul telespectator cu privire la existența numărului de telefon „Telverde destinat victimelor violenței domestice” (8 somații), publicitatea la jocuri de noroc (5 somații), precum și pentru încălcarea prevederilor privind difuzarea emisiunilor/ concursurilor interactive (5 sancțiuni). De asemenea, au fost aplicate sancțiuni distribuitorilor de servicii (79 de somații și 5 amenzi);

Potrivit acestui raport de activitate, o atenție deosebită a fost acordată retransmisiei de servicii de programe prin rețele de comunicații electronice, dar și furnizării serviciilor media audiovizuale la cerere. Tehnologiile digitale au transformat substanțial modul în care este transmis conținutul audiovizual, indiferent de platforma tehnică folosită, iar datorită noilor dezvoltări tehnologice au apărut și noi tipuri de conținut audiovizual, cum ar fi videoclipurile sau conținutul generat de utilizatori, care au devenit tot mai importante și care au determinat apariția unor noi actori în piața serviciilor, inclusiv a furnizorilor de servicii video la cerere și de platforme de partajare a materialelor video.

²⁴ Articol „Studiu InoMed-IMAS despre percepția românilor asupra bolilor mintale”, 2017, disponibil la:

<https://raportuldegarda.ro/primul-studiu-cu-privire-la-perceptia-romanilor-asupra-bolilor-mintale/>

²⁵ Raportul de activitate al CNA pentru anul 2022, disponibil la:

https://www.cna.ro/IMG/pdf/1_CNA_Raport_de_activitate_pe_anul_2022.pdf

În parteneriat cu:

Conform răspunsului CNA la a doua solicitare de informații publice CRJ, "CNA nu are atribuții privind întocmirea de statistici referitoare la tematicile solicitate". Astfel încât, deciziile în care s-au constatat încălcări ale prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, la discriminare **nu sunt împărțite ulterior și pe baza criteriul identitar care a stat la baza discriminării sau incitării la ură.**

b. Date transmise de CNA la solicitarea de informații publice CRJ

CNA ne-a comunicat că în anul 2022 a aplicat următoarele 12 sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, discriminarea, xenofobia și defăimarea:

Nr.	Data	Motive	Sanctiune
87	18.01.2022	Pentru postul APOLLONIA TV. "În cadrul acestei ediții, a fost abordat subiectul referitor la pogromul de la Iași din iunie 1941 și rolul jucat în aceste evenimente de armata și autoritățile române, precum și de trupele germane. În acest context, atât realizatorul, cât și invitatul au făcut o serie de afirmații vehemente prin care negau implicarea statului român în acest eveniment istoric. Prin urmare, având în vedere modalitatea în care a fost tratat acest subiect sensibil, de interes public, precum și natura afirmațiilor făcute de realizator și invitat, membrii Consiliului au constatat că această emisiune analizată s-a transformat într-un mesaj manifest de ură de rasă determinat de atitudinea autorităților actuale ale statului român, care, din interese obscure, ar mistifica istoria evenimentelor de la Iași din anul 1941, fapt ce contravine prevederilor care interzic difuzarea în programele audiovizuale a oricăror forme de incitare la ură națională ori de negare a holocaustului."	Amendă în cuantum de 10.000 lei.
95	26.01.2022	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. "Membrii Consiliului au constatat și încălcarea prevederilor art. 47 alin. (2) din Codul audiovizualului; astfel, referirile la adresa detașamentelor formate în mare parte din imigranți, afgani, libieni, sirieni, algerieni constituindu-se într-o manifestare xenofobă la adresa acestora. Or, potrivit dispozițiilor legale invocate, este interzisă difuzarea în programele audiovizuale a oricăror forme de manifestări rasiste, antisemite sau xenofobe."	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.

98	27.01.2022	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. “membrii Consiliului au constatat că, pornind de la informația conform căreia ”Curtea Europeană de Justiție a admis emiterea unui certificat de naștere pentru o fetiță dintr-un cuplu gay din Bulgaria” radiodifuzorul a prezentat, într-o manieră tendențioasă, lipsită de obiectivitate și neutralitate, comentarii proprii sau înregistrări ale punctelor de vedere exprimate de diverse persoane la solicitarea reporterului, care au avut un caracter discriminator și defăimător la adresa comunității LGBT, de natură a afecta demnitatea și imaginea în societate a persoanelor care fac parte din această comunitate. Membrii Consiliului au apreciat că modul în care au fost comunicate publicului ”informațiile” privind recunoașterea la nivel european ca familie a partenerilor de același sex și a copiilor lor au fost unele de natură să distorsioneze realitatea și efectele premisei prezentate publicului, inducându-se acestuia opinia comentatorului conform căruia o atare recunoaștere a unui drept pentru unii dintre membrii comunității LGBTQ este dăunătoare societății și constituie un real și iminent ”pericol” pentru poporul/națiunea română, acestei comunități fiindu-i imputate indirect: ”loviturile împotriva familiei tradiționale, împotriva simbolurilor creștine, împotriva națiunii și așa mai departe. Iată că, la acest Crăciun, mai degrabă decât la altele, atacurile sunt pe față. Eu zic că asistăm la marea sminteală, loane, nu marea resetare. Și sper să apucăm și vremea când vom discuta, cercetând ca pe marea teroare stalinistă această perioadă.”	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.
111	08.02.2022	Pentru postul de televiziune REALITATEA PLUS. “În urma analizării subiectului dezbătut referitor la revolta locuitorilor din localitatea Bolintin-Vale, după ce un șofer de microbuz a fost omorât cu pietre de membrii unui grup de rromi, membrii Consiliului au constatat că moderatoarea emisiunii a manifestat o atitudine cu caracter rasist la adresa acestei etnii. În acest context, moderatoarea a sugerat că modalitatea de a rezolva problema celor care nu respectă legea (cu referire la grupul de cetățeni de etnie rromă), este de a-i deporta în India, folosind expresia: “Poate se va găsi un om de bine care să vină cu	Amendă în cuantum de 10.000 lei.

		avionul și toțiăștia care nu respectă legea să-i urcăm și să-i ducem... uite!... în India... tot există atâtea locuri nepopulate acolo și tot se aseamănă între ei. (...), fapt interzis de prevederile legale invocate. Membrii Consiliului consideră că atitudinea moderatoarei a fost una ofensatoare la adresa etniei rome, în contrast cu obligația acesteia de formator de opinie a cărei conduită trebuie să fie de respectare a dispozițiilor legale din domeniul în care își desfășoară activitatea și să-și exercite dreptul la liberă exprimare cu respectarea drepturilor tuturor persoanelor, indiferent de etnie.”	
121	15.02.2022	Pentru postul de televiziune DIGI SPORT 2. “Ion Viorel, comentator: (reper 47.40/24.19) Ei, asta este problema cu anumiți jucători de culoare: indiferent cât cresc ei în valoare, indiferent cum se dezvoltă, indiferent cât progresează, au aceste momente care, practic, îi trag înapoi sau aceste momente care le scad cota...” După analizarea conținutului audiovizual prezentat anterior, membrii Consiliului au constatat că, prin afirmația „este problema cu anumiți jucători de culoare”, radiodifuzorul a prezentat, într-o manieră tendențioasă, lipsită de obiectivitate și neutralitate, comentarii proprii care au avut un caracter discriminator și defăimător la adresa persoanelor de culoare, de natură a afecta demnitatea și imaginea în societate a persoanelor cu aceste caracteristici fizice. Astfel, membrii Consiliului au apreciat că modul în care a fost comunicat publicului că anumiți jucători ar avea probleme prin raportare la caracteristicile fizice ale culorii pielii a fost unul de natură să distorsioneze realitatea și efectele premisei prezentate publicului, inducându-se acestuia opinia comentatorului conform căruia anumite probleme nu pot fi depășite de către “anumiți jucători de culoare”.	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.
136	01.03.2022	Pentru postul de televiziune NAȘUL TV. ”Consiliul a reținut că postul NAȘUL TV a difuzat informații ce convergeau spre o singură ipoteză potrivit căreia pandemia de coronavirus este o conspirație mondială, cu mize financiare oculte, iar vaccinurile, purtarea măștii sunt măsuri care ar afecta sănătatea subiecților. În acest sens, pe parcursul acestor ediții, domnul Radu Moraru a avut un discurs prin care acuza într-un mod	Decizie privind obligația de a difuza timp de 10 minute numai textul sancțiunii.

		categoric autoritățile și instituțiile statului că ar face parte dintr-un plan mondial, criminal, acționând cu obediență, cu consecințe devastatoare asupra siguranței și sănătății populației, prin impunerea purtării măștii și a vaccinării, în scopul obținerii de foloase ilicite (putere, funcții, bani).” ”Radu Moraru: (...) N-ați văzut că după emisiunea de aseară, a ieșit prostul ăsta de Ciolacu, handicapatul ăsta de Ciolacu, nu domnule, noi nu Constituția, au dat înapoi.”	
201	22.03.2022	Pentru postul de televiziune NAȘUL TV. ”De asemenea, membrii Consiliului au constatat și încălcarea prevederilor art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului care interzic afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unui grup/comunități definite de afecțiuni medicale, respectiv la persoanele cu dizabilități. Sub acest aspect, în contextul acuzațiilor formulate la adresa unor persoane publice, dl. Radu Moraru a folosit, în mod repetat, expresia ”handicapat”, în sens jignitor și disprețuitor (de exemplu: ”handicapații ăștia de politicieni; handicapatu’ ăsta de Cîțu”); or, un astfel de limbaj este considerat ofensator și de natură să prejudicieze demnitatea persoanelor cu dizabilități. Membrii Consiliului au considerat că folosirea în registru peiorativ a cuvântului handicapat pentru a critica demnitari este de natură să producă efecte discriminatorii asupra unei categorii de persoane cu dizabilități, nu asupra politicienilor.”	Amendă în cuantum de 10.000 de lei.
222	07.04.2022	Pentru postul de radio GOLD FM București. ”În concret, Consiliul a reținut că, în cadrul emisiunii, la adresa femeilor de origine ucraineană au fost făcute afirmații depreciative, ofensatoare, jignitoare, ce au depășit limitele acceptabilului, persoanele de naționalitate ucraineană fiind acuzate în general de comportamente blamabile, infracționale sau imorale. Astfel, Consiliul a constatat că afirmațiile invitatului emisiunii nu pot fi considerate ca având o contribuție pozitivă în contextul discuțiilor de interes general privind războiul din Ucraina, fiind unele prejudiciabile, defăimătoare, din categoria celor interzise de dispozițiile art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului. De asemenea, membrii Consiliului au constatat că, deși afirmațiile invitatului la adresa poporului	Amendă în cuantum de 10.000 lei.

		ucrainean au depășit cu evidență limitele unei judecăți de valoare sau opinii personale, fiind prejudiciabile pentru imaginea membrilor respectivei comunități, realizatorul emisiunii a creditat aceste afirmații ca fiind "o glumă bună", ignorând responsabilitățile legale și jurnalistice impuse de comunicarea către publicul larg a unui program de radiodifuziune."	
354	28.07.2022	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. „membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul a încălcat grav prevederile art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului, întrucât, invitatul George Simion a făcut afirmații defăimătoare la adresa comunității etniei maghiare și al reprezentanților acesteia, precum: "... etnicii maghiari spun că aceste cruci ale ostașilor români nu ar trebui să fie aici și că ar trebui dărmate." [...] fapt ce contravine prevederilor legale care interzic asemenea afirmații în cadrul oricărui program audiovizual, depășindu-se limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare, neexistând justificare legală pentru exonerarea de răspundere a radiodifuzorului în ceea ce privește respectarea prevederilor incidente. De asemenea, membrii Consiliului au constatat că, în același context al discuțiilor, invitatul George Simion a făcut afirmații acuzatoare la adresa guvernanților, în general, și, la adresa d-lui Virgil Popescu, în special, precum și al altor entități publice"	Amendă în cuantum de 10.000 lei.
531	29.09.2022	Pentru postul de televiziune PRIMA SPORT 1. "În cadrul acestei ediții, în contextul unor întrebări sau comentarii primite de la o telespectatoare, prin intermediul chat-ului, prezentatorul a făcut o serie de afirmații defăimătoare la adresa femeilor, motiv pentru la CNA au fost primite mai multe sesizări, reclamându-se această situație ce contravine dispozițiilor legale invocate. În esență, Consiliul a reținut că modul în care prezentatorul s-a adresat la adresa femeilor a depășit limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare, considerând că întregul mesaj al acestuia a îmbărcat, pe de o parte, forme de defăimare a femeii, în general, în privința inteligenței ori a atitudinii acesteia în relația cu partenerul de viață, cât și o atitudine de desconsiderare a femeii."	Amendă în cuantum de 10.000 lei.

549	11.10.2022	Pentru postul ANTENA STARS. “În context, membrii Consiliului au avut în vedere că afirmațiile cu caracter defăimător, ce au dat conținut declarațiilor din cadrul materialului, au fost întărite, clarificate prin intervenții puse în editare, prin voce off, intervenții care preced sau urmează afirmațiilor cu caracter defăimător, în același sens fiind și titlul afișat pe 4 ecran de către radiodifuzor pe parcursul prezentării materialului: Buhnici, inamicul celulei pe Litoral!” Voce din off: Promotor al unui stil de viață sănătos, Buhnici e tranșant cu fetele care nu au grijă de corpul lor. George Buhnici: (rep.02.53-S1) Mi se pare că ar trebui să le spunem oamenilor din jurul nostru când arată bine, că arată bine și am văzut fete care arată foarte bine aici. Am văzut și fete care nu arată foarte bine și nu aș vrea să mi se interpreteze, dar suntem la festival, putem să dăm vina pe orice, e după ora la care puteam să fi și consumat, habar n-am, nă, bă, da` serios, mai mergeți pe la sală, fetelor. Venim la mare ca să vedem piele. Aș vrea ca pielea aia să n-aibă vergeturi. Deci, dacă ați investi în săliță, cât investiți în tatuaje, cred că am fi toți mai bine. Încurajez pe toată lumea să dea un pic pe la sală, pentru că, de ce? Dacă vrei să vii la mare, îmi arăți piele și sigur vrei să ne împrietenim, ar trebui să mă convingi și cu altceva decât cu decolteul. (...) că e normal să ne uităm la țate și la buci? Aia vreau să văd la mare.”	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.
606	17.11.2022	Pentru postul REALITATEA PLUS. “În cadrul emisiunii, unul dintre subiecte dezbătute s-a referit la situația generată în orașul Baia Mare cu ocazia Festivalului Castanelor, atunci când, în speță, observând că unele tarabe și produse locale aveau înscrisuri numai în limba maghiară, edilul orașului a luat decizia de a le acoperi cu tricolorul României. De asemenea, s-a mai susținut că viceprimarul ar fi reacționat și ar fi ordonat îndepărtarea steagurilor cu tricolorul românesc, motiv pentru care primarul Cătălin Cherecheș a susținut că i-a retras atribuțiile pe care le delegase viceprimarului. În acest context, în introducerea acestui subiect, moderatoarea a făcut o serie de afirmații cu un puternic mesaj ofensator pe criterii de naționalitate, fiind vizate comunitatea de etnie maghiară din România și statul ungar.	Amendă de 20.000 lei.

		Membrii Consiliului consideră că atitudinea moderatoarei a fost una ofensatoare la adresa cetățenilor de etnie maghiară, în contrast cu obligația acesteia de formator de opinie a cărei conduită trebuie să fie de respectare a dispozițiilor legale din domeniul în care își desfășoară activitatea și să-și exercite dreptul la liberă exprimare cu respectarea drepturilor tuturor persoanelor, indiferent de etnie, naționalitate.”	
--	--	--	--

Decizii emise în anul 2023

a. Date regăsite în raportul de activitate al CNA

Potrivit Raportului de activitate al CNA în anul 2023²⁶, pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului membrii Consiliului au decis să aplice 295 de sancțiuni, respectiv 81 de amenzi, în cuantum total de 1.460.000 de lei, 211 somații, 3 decizii privind obligația de a difuza timp de 10 minute, între orele 19.00-19.10, numai textul deciziei de sancționare. Potrivit prevederilor legale, sumele provenite din amenzi alimentează bugetul de stat.

Cele mai multe sancțiuni au fost aplicate de CNA pentru: asigurarea informării corecte și a pluralismului (118 sancțiuni); protecția demnității umane și a dreptului la propria imagine (41 de sancțiuni), protecția copiilor (8 somații), incitarea la ură, manifestări rasiste, discriminarea, xenofobia și defăimarea (10 sancțiuni), nerespectarea regulilor de sponsorizare, publicitate, plasare de produse și teleshopping în audiovizual (32 sancțiuni), obligația de a informa publicul telespectator cu privire la existența numărului de telefon „Telverde destinat victimelor violenței domestice” (18 somații), publicitatea la jocuri de noroc (11 somații), precum și pentru încălcarea prevederilor privind publicitatea politică (7 sancțiuni), modificarea acționariatului fără acordul CNA (16 sancțiuni). De asemenea, au fost aplicate sancțiuni distribuitorilor de servicii (32 de somații și 3 amenzi).

Pentru serviciile media la cerere și serviciile de platformă de partajare a materialelor video, în anul 2023, au fost întocmite 67 de rapoarte de monitorizare ca urmare a sesizărilor primite.

Direcția Control a efectuat 567 de monitorizări, dintre acestea 214 au fost pentru televiziune, 341 pentru radio și 12 rapoarte de monitorizare pentru materiale audiovizuale din mediul online.

b. Date transmise de CNA la solicitarea de informații publice CRJ

CNA ne-a comunicat că în prima jumătate a anului 2023 a aplicat următoarele 9 sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, discriminarea, xenofobia și defăimarea:

²⁶ Proiect de lege de
Raportul de activitate pentru anul 2023, CNA, disponibil la:
https://www.cna.ro/IMG/pdf/01_CNA_Raport_de_activitate_pe_anul_2023.pdf

În parteneriat cu:

Nr.	Data	Motive decizie	Sanctiune
136	02.02.2023	Pentru postul ANTENA 3 CNN. "În concret, în cadrul acestei ediții, unul dintre subiectele abordate l-a constituit criza energetică din perspectiva următoarelor aspecte discutate în timpul emisiunii: potențialul României de a produce energie, presupusele interese care s-ar afla în spatele hidrocentralelor închise și lista celor care au contestat la CCR legea de finalizare a hidrocentralelor abandonate. Consiliul a constatat că, în contextul temei despre criza energetică, în cadrul emisiunii au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa unei persoane publice cu referire la apartenența acesteia la etnia maghiară, iar prin modalitatea în care a fost 5 analizat acest subiect nu a fost asigurată o informare imparțială și echilibrată, fiind încălcate astfel dispozițiile invocate. În ceea ce privește încălcarea art. 47 alin. (4) din Codul audiovizualului, Consiliul a stabilit că referirile făcute la adresa ministrului Mediului, Barna Tanczos, au depășit limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare, considerând că întregul mesaj a îmbrăcat forme de defăimare, inducându-se ideea că fiind de etnie maghiară și deținând o funcție guvernamentală ar acționa împotriva intereselor statului român, pe plan energetic."	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.
161	14.02.2023	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. "Consiliul consideră că afirmațiile prezentate, prin voce din off, de către radiodifuzor potrivit cărora "neomarxiștii își impun propaganda LGBT în școli", fiind dat ca exemplu "introducerea unui manual despre egalitatea de gen în învățământul preuniversitar" că "40 de asociații și fundații au semnat o petiție inițiată de ONG-ul Alianța Părinților prin care cer Ministerului Educației retragerea manualului caracterizat ca fiind un material care poate afecta dramatic viitorul copiilor deformându-le imaginea despre normalitate" și că "Nu știm cu ce l-ar putea ajuta pe un profesor aceste prostii LGBT-iste, dar merită se ne oprim puțin asupra autoarelor acestui manual, prezentate ca specialiste în domeniul egalității de gen și al educației cu o expertiză academică, dar și practică." contravin prevederilor art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului potrivit cărora sunt interzise în programele audiovizuale afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unui grup/comunități definit(e) de gen... De	Amendă în cuantum de 10.000 de lei.

		asemenea, membrii Consiliului au constatat că discuțiile purtate de invitații emisiunii pe acest subiect au fost de natură să afecteze într-un mod defăimător comunitatea LGBT, în condițiile în care, de exemplu, invitatul Gheorghe Piperea a afirmat că "această chestiune, pe mine mă deranjează, mai ales ca părinte, hipersexualizarea care se practică încă din clasa a III-a și transformarea omului într-un simplu element corporal care pare că are numai nevoi corporale și care își poate să-și schimbe în funcție de aceste nevoi gen oricând vrea.", fapt ce constituie o abatere de la prevederile art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului, care interzic asemenea afirmații în cadrul oricărui program audiovizual, depășindu-se limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare, neexistând justificare legală pentru exonerarea de răspundere a radiodifuzorului în ceea ce privește respectarea prevederilor incidente."	
183	23.02.2023	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. "Consiliul consideră că afirmațiile prezentate, de către invitații emisiunii, la discutarea subiectului resetării sexuale, potrivit cărora „În urmă cu câteva zile, a fost o discuție în Parlamentul României despre așa-numitele „cote de gen”. Remarcați cum se schimbă narativul public, să spun, și nu se mai folosește sex. Sexul biologic e cel cu care te naști. Ci se folosește, în loc de sex, gen. Ori genul, spunea această filosofie neomarxistă, este un construct, un produs social.”, sau "Sau poate suntem mai bogați.... decât cu Uniunea Europeană. Vorbesc foarte serios. Este unul dintre motivele pentru care, dacă ne va fi impus acest parcurs în care să transformăm copiii în... să transformăm băieții în fete și fetele în băieți, eu unul o să strig în gura mare „RO EXIT”. Pentru că nu se poate... nu se poate... nu, nu se poate...” contravin prevederilor art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului potrivit cărora sunt interzise în programele audiovizuale afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unui grup/comunități definit(e) de gen... De asemenea, membrii Consiliului au constatat că discuțiile purtate de invitații emisiunii pe acest subiect au fost de natură să afecteze într-un mod defăimător comunitatea LGBT, în condițiile în care, de exemplu, invitatul Gelu Vișan a afirmat că ": Da, este... se numește neomarxism sau freudo-marxism, exact cum spunea domnul Terheș. Este un curent care este impus dinspre Statele Unite ale Americii, de treizeci de ani	Amendă în cuantum de 10.000 de lei.

		încoace, este cu toată forța, cu toată forța adoptat de către țările din Uniunea Europeană, țările occidentale”, fapt ce constituie o abatere de la prevederile art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului, care interzic asemenea afirmații în cadrul oricărui program audiovizual, depășindu-se limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare, neexistând justificare legală pentru exonerarea de răspundere a radiodifuzorului în ceea ce privește respectarea prevederilor incidente.”	
214	23.03.2023	Pentru postul de televiziune REALITATEA PLUS. “Astfel, în urma analizării subiectului dezbătut referitor la afacerile domnului Ion Țiriac cu cetățeni străini, în specia de naționalitate maghiară, membrii Consiliului au constatat că moderatoarea emisiunii a manifestat o atitudine cu caracter xenofob la adresa acestei etnii. În acest context, moderatoarea a afirmat referindu-se la cetățenii de naționalitate maghiară, că aceștia ar trebui să fie scoți de la guvernare, iar societățile aparținând domnului Țiriac să fie controlate, deoarece acesta ar fi de origine maghiară sau cetățean maghiar, folosind expresiile: “Domnule Polack, pentru ce mai mențineți ungurii? Pentru ce mai mențineți ungurii? Apropo de unguri, că-i mențineți la guvernare și le dați tot ceea ce cer, cum vă simțiți? Simțiți acum o presiune din partea suveraniștilor din țară să se facă cumva controale și la aceste societăți ale lui Țiriac care are origine maghiară? Sau nu are... are doar cetățenie...(…), fapt interzis de prevederile legale invocate. Membrii Consiliului consideră că atitudinea moderatoarei a fost una ofensatoare la adresa discriminatorie la adresa maghiarilor, în contrast cu obligația acesteia de formator de 6 opinii a cărei conduită trebuie să fie de respectare a dispozițiilor legale din domeniul în care își desfășoară activitatea și să-și exercite dreptul la liberă exprimare cu respectarea drepturilor tuturor persoanelor, indiferent de etnie.”	Amendă în cuantum de 10.000 de lei.
248	30.03.2023	Pentru postul REALITATEA PLUS. “În concret, Consiliul a reținut că, în cadrul acestei ediții, în contextul subiectului despre situația fermierilor români, moderatoarea a făcut o serie de afirmații defăimatoare, pe criterii de vârstă, la adresa unei persoane publice, de natură a-i prejudicia imaginea, fapt ce contravine dispozițiilor invocate, care interzic asemenea afirmații în cadrul oricărui program. Astfel, în cadrul acestei ediții, unul dintre subiecte l-a constituit întâlnirea de la ADR dintre ministrul Agriculturii și crescătorii de ovine din data	Somație publică de intrare de îndată în legalitate.

		de 09.03.2023, iar în timpul emisiunii a intervenit telefonic domnul Petre Daea, ministrul Agriculturii. În acest context, în timpul dialogului, moderatoarea a folosit cuvinte jignitoare, depreciative cu privire la vârsta ministrului Agriculturii, afirmând că i-ar fi afectată competența și activitatea prestată în cadrul ministerului.”	
284	27.04.2023	Pentru postul de televiziune ROMÂNIA TV. “În cadrul acestor ediții fiind dezbătut, printre altele, subiectul referitor la moartea jurnalistei Iulia Marin. În raport de conținutul emisiunilor analizate, redat anterior, cu referire la decesul unei persoane publice prin natura profesiei sale, care și-a făcut cunoscute, în social-media, în timpul vieții afecțiunile psihice de care suferea, Consiliul Național al Audiovizualului, obligat legal în calitate de garant al interesului public în domeniul audiovizualului să asigure protejarea demnității umane, a constatat că modul în care radiodifuzorul a tratat tragicul eveniment adus în atenția publicului a fost unul de natură să lezeze demnitatea umană, să prejudicieze interesul public, în special, cu referire la drepturile persoanelor care suferă de afecțiuni psihice, persoane care, în context, prin asimilare și generalizare, sunt prezentate ca reprezentând pericole pentru societate. Membrii Consiliului au constatat că, prin expunerea detaliată și comentarea în cadrul unui program de televiziune a unor aspecte de viață privată a unei persoane cu afecțiuni medicale de natură psihică, acestea au fost de natură să afecteze demnitatea și să dăuneze altor persoanelor cu același tip de afecțiuni medicale. De asemenea, Consiliul a constatat că moderatorul emisiunii a calificat persoana suferindă de afecțiuni psihice ca: "scrântit", "a luat-o razna", "rătăcire", "tulburată", "unul internat la glumeți", "nu era pe treaba ei când a scris anchete", a exemplificat și a făcut trimiteri către alte profesii ori situații în care pot desfășura activități persoane cu afecțiuni psihice, punând permanent la îndoială capacitatea profesională, discernământul, "deplinătatea facultăților mintale" ale persoanei cu astfel de afecțiuni, în speță, calitatea sau chiar realitatea articolelor sau anchetelor realizate de jurnalista decedată, o astfel de abordare fiind de natură să prejudicieze demnitatea persoanelor cu astfel de afecțiuni medicale.”	Amendă în cuantum de 100.000 de lei.

353	09.05.2023	Pentru postul GLOBAL NEWS/GLOBAL NEWS HD. "În esență, Consiliul a reținut că, în contextul subiectelor abordate, în cadrul emisiunii, au fost făcute afirmații cu caracter xenofob la adresa minorității maghiare, fiind încălcate prevederile art. 47 alin. (2) din Codul audiovizualului, care interzic difuzarea în programele audiovizuale a oricăror forme de manifestări rasiste, antisemite sau xenofobe. De asemenea, în emisiune nu a fost asigurată informarea imparțială, echilibrată și nu s-a prezentat punctul de vedere al reprezentanților acestei minorități, în condițiile în care problemele de interes public discutate o vizau în mod direct, fapte ce contravin dispozițiilor art. 64 alin. (1) lit. a), b) și 70 alin. (1) din același Cod."	Amendă în cuantum de 10.000 lei.
380	23.05.2023	Pentru postul REALITATEA PLUS. "În cadrul acestei ediții, în intervalul orar 23:21-23:53, s-a discutat despre promovarea, în unele unități de învățământ, a diversității de gen sau a orientării sexuale a adolescenților. Referitor la acest subiect, pe parcursul emisiunii, pe ecran au fost prezentate în mod repetat titlurile: BISERICA, RĂZBOI CU CEI CARE VOR SĂ FURE INOCENȚA COPIILOR / BISERICA, UNITĂ ÎMPOTRIVA DEPRĂVĂRII DIN MINISTERUL EDUCAȚIEI / DECADENȚA DIN EDUCAȚIE, MOTIV DE ÎNGRIJORARE PENTRU IPS DANIEL. În esență, Consiliul a constatat că, pornind de la această temă de interes public, în cadrul emisiunii au fost făcute, îndeosebi de către moderatoare, o serie de comentarii de natură a defăima, la modul general, o comunitate de persoane cu alte orientări sexuale, fiind făcute referiri explicite și depreciative la opțiunea lor sexuală, context în care era invocată divinitatea, dându-se cu tămie în studio, ca să fugă dracii, făcându-se semnul crucii."	Amendă de 20.000 lei.
403	13.06.2023	Pentru postul de televiziune TVR 2 HD. "După analizarea raportului de monitorizare completat și vizionarea unor secvențe din înregistrarea emisiunii, membrii Consiliului au constatat că producția audiovizuală cu privire la care a fost sesizat inițial a avut un conținut cu valența de a afecta demnitatea persoanelor de gen feminin, situațiile expuse în versurile prezentate fiind de natură jignitoare la adresa acestora, în condițiile în care, conform mesajului, nu mai răspund "așteptărilor" "normale" ale societății de a fi "fată mare" atunci când se căsătoresc, întrucât își încep viața sexuală de la vârste extrem de mici, chiar de la	Somație publică.

		grădiniță. În context, Consiliul a reținut că, în cadrul respectivei producții, la adresa tinerelor și adolescențelor au fost făcute afirmații de natură depreciativă, ofensatoare, generalizatoare, membrele acestei comunități de gen și vârstă fiind acuzate indirect, de un comportament imoral, blamabil, o atare situație nefiind permisă într-un program de televiziune.”	
--	--	--	--

Astfel, din 21 de decizii indicate de CNA pentru cei doi ani, am constatat că **3 dintre ele vizau afirmații defăimătoare pe criteriul dizabilității**. În Decizia nr. 201 din 2022²⁷, sunt folosite sintagmele *“ha*****pații ăștia de politicieni și ha*****patu’ ăsta de Cîțu”*²⁸ pentru a descrie clasa politică din România, CNA constatând “și încălcarea prevederilor art. 47 alin. (3) din Codul audiovizualului care interzic afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unui grup/comunități definite de afecțiuni medicale, respectiv la persoanele cu dizabilități. Sub acest aspect, în contextul acuzațiilor formulate la adresa unor persoane publice, dl. Radu Moraru a folosit, în mod repetat, expresia “ha*****pat”, în sens jignitor și disprețuitor (de exemplu: ha*****pații ăștia de politicieni; ha*****patu’ ăsta de Cîțu); or, un astfel de limbaj este considerat ofensator și de natură să prejudicieze demnitatea persoanelor cu dizabilități. Membrii Consiliului au considerat că folosirea în registru peiorativ a cuvântului ha*****pat pentru a critica demnitari este de natură să producă efecte discriminatorii asupra unei categorii de persoane cu dizabilități, nu asupra politicienilor.”

În Decizia nr. 136 din 2022²⁹ sunt folosite sintagme precum *“ha*****patul ăsta de Ciolacu, cretin asasin sau nebuni”* pentru a critica decizii luate de diverși politicieni în contextul pandemiei. Consiliul a apreciat că “o astfel de abordare în cadrul unui program audiovizual nu se încadrează în limitele libertății de exprimare prevăzute de Constituția României și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, având în vedere că libertatea de exprimare, ca drept fundamental al omului, comportă anumite îndatoriri și responsabilități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, astfel cum este stabilit la art. 10 alin. (2) din Convenție, articol care nu protejează doar substanța ideilor exprimate, ci și modul în care acestea sunt exprimate; de asemenea, se are în vedere regula potrivit căreia “dacă libertatea de opinie nu poate fi limitată, exprimarea opiniei poate forma obiectul unei limitări, fie și pentru respectarea drepturilor altor subiecte de drept”. Deși cuvântul *“ha*****pat”* este utilizat în sens peiorativ cu scopul de a jigni o persoană nedagnosticată cu o dizabilitate, nu au fost reținute aceleași considerente privind natura de a produce efecte discriminatorii asupra unei categorii de persoane cu dizabilități, similar deciziei menționate anterior.

În Decizia 284 din 2023³⁰, în cadrul unei discuții purtate într-o emisiune televizată care viza decesul jurnalistei Iulia Marin, a fost lezată imaginea persoanelor care trăiesc cu afecțiuni psihice, CNA remarcând că afirmațiile făcute de invitați sunt *“de natură să nască prejudecăți și stereotipuri, să atragă stigmatizarea ori discriminarea acestora”*. Astfel, “în raport de conținutul emisiunilor analizate, redat anterior, cu referire la decesul unei persoane publice prin natura profesiei sale, care și-a făcut cunoscute, în social-media, în timpul vieții afecțiunile psihice de care suferea, Consiliul Național al Audiovizualului, obligat legal în calitate de garant al interesului public

²⁷ Disponibilă la: https://www.cna.ro/IMG/pdf/Dec201-NASUL_TV_am_10000_art_47_40_64_CA.pdf

²⁸ Cenzurarea cuvântului peiorativ ne aparține.

²⁹ Disponibilă la: https://www.cna.ro/IMG/pdf/Decizia_136-NASUL_TV_10_minute_3_LA_40_47_si_64_CA.pdf

³⁰ Disponibilă la: <https://www.cna.ro/IMG/pdf/Decizia284.pdf>

În parteneriat cu:

În domeniul audiovizualului să asigure protejarea demnității umane, a constatat că modul în care radiodifuzorul a tratat tragicul eveniment adus în atenția publicului a fost unul de natură să lezeze demnitatea umană, să prejudicieze interesul public, în special, cu referire la drepturile persoanelor care suferă de afecțiuni psihice, persoane care, în context, prin asimilare și generalizare, sunt prezentate ca reprezentând pericole pentru societate. Membrii Consiliului au constatat că, prin expunerea detaliată și comentarea în cadrul unui program de televiziune a unor aspecte de viață privată a unei persoane cu afecțiuni medicale de natură psihică, acestea au fost de natură să afecteze demnitatea și să dăuneze altor persoanelor cu același tip de afecțiuni medicale.

De asemenea, Consiliul a constatat că moderatorul emisiunii a calificat persoana suferindă de afecțiuni psihice ca: "scrântit", "a luat-o razna", "rătăcire", "tulburată", "unul internat la glumeți", "nu era pe treaba ei când a scris anchete", a exemplificat și a făcut trimiteri către alte profesii ori situații în care pot desfășura activități persoane cu afecțiuni psihice, punând permanent la îndoială capacitatea profesională, discernământul, "deplinătatea facultăților mintale" ale persoanei cu astfel de afecțiuni, în speță, calitatea sau chiar realitatea articolelor sau anchetelor realizate de jurnalista decedată, o astfel de abordare fiind de natură să prejudicieze demnitatea persoanelor cu astfel de afecțiuni medicale."

În ceea ce privește celelalte decizii, ele privesc discriminarea sau promovarea conținutului instigator la ură pe baza următoarelor criterii identificate de noi în deciziile CNA: apartenența la etnia maghiară (5)³¹, orientarea sexuală sau identitatea de gen (4)³², sexul feminin (4)³³, culoarea pielii și/sau calitatea de imigrant (2)³⁴, apartenența la etnia romă (1)³⁵, vârsta (1)³⁶, apartenența la comunitatea evreiască (1)³⁷ și naționalitatea ucraineană (1)³⁸.

Cu privire la **sancțiuni**,

Sancțiunile pecuniare prevăzute de Legea audiovizualului la art. 90 sunt **amenzile de minimum 10.000 lei și maximum 200.000 lei**. În 8 dintre cele 21 de decizii analizate, CNA a decis acordarea unor sancțiuni nepecuniare (7 dintre acestea luând forma somației publice de intrare de îndată în legalitate, iar una dintre ele luând forma obligației de a difuza timp de 10 minute numai textul deciziei de sancționare). Restul deciziilor au îmbrăcat forma sancțiunilor cu amendă al cărei quantum variază între valori de 10.000 și 20.000 de lei în aproape toate cazurile, și o singură amendă în valoare de 100.000 de lei.

DISCURS INSTIGATOR LA URĂ PE PLATFORME DE PARTAJARE VIDEO – cazuri exemplificative

În anul 2022 a fost modificată și completată Legea audiovizualului prin Legea nr. 190/2022. Astfel, a fost introdus art. 91², care, la alin. 1 prevede: „*Consiliul sancționează cu amendă utilizatorii unui serviciu de platformă de partajare a materialelor video care generează materiale video, care: a)*

³¹ Decizia nr. 354/2022, Decizia nr. 606/2022, Decizia nr. 136/2023, Decizia nr. 214/2023, Decizia nr. 353/2023

³² Decizia nr. 98/2022, Decizia nr. 183/2023, Decizia nr. 380/2023, Decizia nr. 161/2023

³³ Decizie nr. 222/2022, Decizia nr. 531/2022, Decizia nr. 549/2022, Decizia nr. 403/2023

³⁴ Decizia nr. 95/2022, Decizia nr. 121/2022

³⁵ Decizia nr. 111/2022

³⁶ Decizia nr. 248/2023

³⁷ Decizia nr. 112/2022

³⁸ Decizia nr. 222/2022

În parteneriat cu:

incită explicit la violență sau la ură împotriva unui grup de persoane ori a unui membru al unui grup pe considerente, precum sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere, dizabilități, vârstă, orientare sexuală sau boală cronică contagioasă ori necontagioasă [...]", cu amendă de la 2.000 lei la 30.000 lei (art. 91² alin. 2).

Platformele de partajare a materialelor video pot fi, de exemplu, YouTube, Facebook, Instagram, TikTok, șamd.

Considerăm oportună această completare a legislației audiovizualului prin care au fost extinse competențele Consiliului față de monitorizarea conținutului audiovizual în mediul online. Internetul constituie un pericol în privința incitării la ură, prin faptul că oferă posibilitatea ca *discursul de incitare la ură și de incitare la violență să se răspândească la nivel mondial în câteva secunde și ca uneori să rămână permanent disponibil online.*³⁹

Potrivit Raportului de activitate pentru anul 2022: *"În anul 2022, s-au primit 16 sesizări referitoare la site-uri de internet care prezintă conținut audiovizual. Pe baza acestor sesizări s-au întocmit 16 rapoarte de monitorizare, în scopul identificării unor posibile secțiuni disociabile ale acestor pagini, care pot constitui servicii media la cerere.*

În anul 2022, s-au primit 13 sesizări care menționează platforme de partajare a materialelor video, pe baza cărora s-au întocmit 13 rapoarte de monitorizare în scopul verificării respectării legislației audiovizuale specifice."

Observăm o creștere semnificativă a numărului de sesizări care menționează platforme de partajare a materialelor video în Raportului de activitate pentru anul 2023: *"În anul 2023, s-au primit 52 de sesizări referitoare la site-uri de internet care prezintă conținut audiovizual. Pe baza acestor sesizări s-au întocmit 37 rapoarte de monitorizare, în principal în scopul identificării unor posibile secțiuni video disociabile ale acestor pagini, care pot constitui servicii media la cerere.*

În anul 2023, s-au primit 82 de sesizări care menționează platforme de partajare a materialelor video, pe baza cărora s-au întocmit 67 rapoarte de monitorizare în scopul verificării respectării legislației audiovizuale specifice.

În cadrul aceleiași sesizări, petenții pot face referire, implicit sau explicit, la site-uri de internet, la platforme de partajare a materialelor video, dar și la servicii de programe de televiziune și radiodifuziune.

Ca urmare a analizării rapoartelor de monitorizare referitoare la site-uri de internet sau la platforme de partajare a materialelor video, Consiliul a decis să redirectioneze sesizările și rapoartele aferente către autorități și instituții publice abilitate, precum Directoratul Național de Securitate Cibernetică (DNSC), Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică (ICI) și Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF)."

De altfel, Consiliul a comunicat CRJ în răspunsul la prima solicitare de informații publice faptul că: *"În privința platformelor de partajare a materialelor video și a serviciilor media la cerere, vă informăm că în ședința publică din 24.05.2023, Consiliul Național al Audiovizualului a analizat raportul de monitorizare întocmit de direcția de specialitate pentru materialul cu titlul „Actualitatea românească”, publicată pe 25.04.2023, având titlul „Începe marele circ :)" și identificată pe*

Proiect derulat de: _____

În parteneriat cu:

³⁹ CEDO, Cauza Delfi AS împotriva Estoniei, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-5110487-6300958>.

platformele de partajare a materialelor video Facebook (pagina „Meritocrazia Romania”) și YouTube (contul utilizatorului Laurențiu Primo – Neoficial), Consiliul a hotărât să sesizeze Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și să transmită notificări către compania Meta Platforms Ireland (Meta-Facebook) și către Google Ireland Limited (care are în portofoliu YouTube).”

Astfel, ca urmare a modificării Legii audiovizualului cu începere de la data de 28.06.2022, până la finele anului 2023 nu s-a notificat nicio platformă de partajare a materialelor video.

Prezența unui conținut audiovizual în care se regăsește un discurs de ură față de comunități și categorii de persoane vulnerabile la discriminare pe platforme de partajare video are un impact extrem de grav, în formă continuată, și necesită luări de poziție cu scopul de a elimina acest tip conținut din mediul online.

Cu titlu exemplificativ, redăm câteva cazuri de discurs de ură/ discriminatoriu împotriva persoanelor cu dizabilități, identificate în mediul online⁴⁰:

1. Postul de televiziune Gândul, Marius Tucă Show, invitat: Tudorel Butoi, psiholog criminalist. Emisiunea se regăsește pe pagina de Youtube Gândul, vizualizată de aproximativ 80.000 de persoane. Extrase din emisiune: Tudorel Butoi: “Domnilor șefi de județe, primari, haideți să ne adunăm la o masa rotundă și să ne punem o singură întrebare. Cine sunt ăștia? Bolnavii psihic periculos, asasinii, bețivii, discordanții ăștia. Ia să vedem cine sunt. Se va pune întrebarea dacă vin de pe lună, iar răspunsul va fi că nu. Sunt ai noștri și trăim printre ei. Păi dacă sunt așa, cum ați putut, mă, în 30 de ani să nu faceți o pușcărie care să fie specială pentru astfel de cazuri?! Și atunci ce zice profesorul Butoi? În fiecare județ primarul să convoace toată lumea și să pună de o pușcărie. Faceți-vă, mă, pușcăriile în fiecare județ. Primarii așteaptă de la minister sau de la altcineva? Le vom numi campusuri preventiv represiv, nu închisori, prin care mă protejezi pe mine, cetățeanul de acolo, din societatea aia, de alții care sunt tot de acolo” Marius Tucă: “Mai ales că în comunitățile mici se cunosc cei care sunt nebuni și așa mai departe, bețivul cutare” Tudorel Butoi: “Sigur. [...] Trebuie să înlăturăm starea de pericol din societate. Dacă se întâmplă ca o persoană să fie acuzată de un viol cu moarte și să stea 16 ani în pușcărie, apoi să iasă și să se ducă iar să omoare și să violeze? Ce se întâmplă? Societatea trebuie să-și rezolve problema ei și o să fie în fiecare județ o pușcărie mai mare sau mai mică”⁴¹
2. Canalul de Youtube TRINITAS TV, videoclip intitulat: “Cum are loc posesiunea demonică? Cum deosebim un demonizat de un bolnav psihic?”, împreună cu invitatul ediției, Pr. Asist. Univ. Dr. Alexandru BARNA. Transcript din emisune: Moderator: “Vedem că posedatul avea și anumite simptome specific epilepsiei și ați pomenit mai devreme de ceva boli de natură neurologică, făcea spume la gură, avea spasme. Sunt unii care ar spune că nu era posedat, ci avea epilepsie. Sunt alții care spun că nici măcar n-ar rezista fenomenul acesta la posesiunii demonice, ci toți așa-zișii posedați ar fi bolnavi psihic, dar oamenii pun boala lor pe seama demonilor din lipsă de cunoștințe. Care sunt diferențele dintre un om posedat de demon și un bolnav psihic? Pr. Asist. Univ. Dr. Alexandru BARNA: Evident că există această suprapunere de simptome sau de abordări empirice, dar din experiență și din ceea ce am citit și din ceea ce am văzut și din modul în care ne putem raporta chiar logic

⁴⁰ Cazurile prezentate au fost selectate aleatoriu, în urma unei căutări neexhaustive pe motorul de căutare Google, utilizând cuvinte peiorative la adresa persoanelor cu dizabilități, deoarece prin astfel de cuvinte se propagă în mod frecvent discursurile instigatoare la ură față de aceste persoane. În parteneriat cu:

⁴¹ Link cu videoclipul de pe Youtube, disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=BWVwiX3BpBE&ab_channel=G%C3%A2ndul

la această experiență, diferența ține de forță. Chiar dacă noi nu putem imagina forța creierului uman, care este fascinantă, noi ne folosim doar o mica parte din creier, chiar dacă nu cunoaștem cealaltă parte, totuși atunci când intervine dimensiunea fizică, când o astfel de forță, când un copil are o forță care este inimaginabilă pentru un copil sau când intervin anumite elemente care nu sunt, se vede clar ca nu sunt ale firii respective, nu sunt ale copilului sau ale unui om posedat. Ei bine, când este vorba de o raportare la supradimensiune sau supranatural atunci poți vorbi de o, sau cel puțin ai un semn foarte concret al posedării. Problema este de fond, nu neapărat de a înlocui un tratament psihiatric cu o exorcizare sau de a relativiza o anumită știință medicală sau de a relativiza o practică sau experiența de tip spiritual. Problema este că omul modern nu se mai raportează la diavol. Este mult mai comod să faci lucrul ăsta, să nu te raportezi la diavol. Un scriitor englez fascinant spune foarte clar într-una din cărțile sale că miza diavolului nu este să-l faci pe om să nu mai creadă în Dumnezeu, ci miza este să îl faci pe om să nu mai creadă în diavol.”⁴²

Ambele exemple evidențiază necesitatea unei intervenții ferme pentru combaterea conținutului discriminatoriu și instigator la ură pe platformele de partajare video. Astfel de conținut nu numai că încalcă legislația în vigoare, dar și afectează în mod negativ drepturile fundamentale ale indivizilor. Este esențial ca autoritățile competente să monitorizeze și să sancționeze astfel de abuzuri pentru a proteja demnitatea și drepturile tuturor cetățenilor.

JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI – discurs de ură împotriva persoanelor cu dizabilități

La baza oricărei societăți democratice, dreptul la liberă exprimare este consacrat la nivel constituțional⁴³ în România, fiind totodată reglementat de Convenția Europeană a Drepturilor Omului⁴⁴. Totuși, exercitarea acestui drept comportă o serie de limitări menite să asigure, pe de o parte, un just echilibru în raport cu dreptul la respectarea vieții private și interdicerea

⁴² Link videoclip, disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=1zjE1-081kQ>

⁴³ Art. 30 din Constituția României

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.

⁴⁴ Art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altor persoane, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

discriminării, iar, pe de altă parte, interzicerea abuzurilor de drept, în forma lezării drepturilor sau libertăților recunoscute altor persoane.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede în mod expres că drepturile și libertățile reglementate de aceasta nu pot fi interpretate ca autorizând un stat, un grup sau un individ să îndeplinească acte care urmăresc distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de Convenție. Cu alte cuvinte, abuzul de drept este interzis.

Totodată, alături de libertatea de exprimare, Convenția Europeană a Drepturilor Omului reglementează și interzicerea discriminării⁴⁵, devenind evident faptul că este necesară asigurarea unui echilibru între valorile consacrate de Convenție, iar nu invocarea unui drept prevăzut de Convenție cu scopul de a diminua eficiența altora.

Astfel, demersurile firești de educare a societății civile cu privire la identificarea și blamarea comportamentelor instigatoare la ură, dar și de sancționare legală a discursului urii, nu constituie o ingerință nejustificată asupra libertății de exprimare, ci un exercițiu de conformare cu dispozițiile Convenției în integralitatea sa.⁴⁶

Deși CEDO a dezvoltat o jurisprudență variată pe tema unor forme specifice de discurs al urii, excluse din sfera de protecție conferită de dreptul la liberă exprimare (de exemplu, Cauza Șimunić împotriva Croației⁴⁷, Cauza Delfi AS împotriva Estoniei⁴⁸, Cauza Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei⁴⁹), în ceea ce privește libertatea de exprimare și discursul instigator la ură față de persoanele cu dizabilități intelectuale și/ sau psihice, în mod specific, nu dispune de o jurisprudență vastă.

Cazuri în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a abordat discursul instigator la ură împotriva persoanelor cu dizabilități:

1. **Fáber împotriva Ungariei (Cererea nr. 40721/08):** În acest caz, reclamantul, care avea o dizabilitate fizică, a susținut că a fost supus discursului de ură și discriminării din cauza dizabilității sale. CEDO a constatat că Ungaria a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și Articolul 13 (dreptul la o cale de atac efectivă).
2. **Stanková împotriva Slovaciei (Cererea nr. 7205/07):** Reclamanta, o persoană cu dizabilități, a susținut că a fost supusă discursului de ură și discriminării de către angajatorul său. CEDO a constatat că Slovacia a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) a Convenției împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și Articolul 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății).
3. **Guberina împotriva Croației (Cererea nr. 23682/13):** Acest caz a implicat un reclamant cu dizabilități care a susținut discriminarea și discursul de ură de către un emițător de televiziune din cauza folosirii unui limbaj denigrator împotriva persoanelor cu dizabilități.

⁴⁵ Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație

⁴⁶ Opinie CRJ, Libertatea de exprimare nu justifică răspândirea discursului urii, disponibilă la: <https://www.cri.ro/libertatea-de-exprimare-nu-justifica-raspandirea-discursului-urii/>

⁴⁷ Disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22002-12331%22%7D>

⁴⁸ Disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-5110487-6300958>

⁴⁹ Disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-6608238-8764123>

În parteneriat cu:

- CEDO a constatat că Croația a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) din Convenție împreună cu Articolul 10 (libertatea de exprimare).
4. **Norwood împotriva Regatului Unit (Cererea nr. 23131/03):** Reclamantul, care avea o dizabilitate fizică, a susținut că a fost supus discriminării și hărțuirii de către angajatorul său. Deși nu este explicit formulat ca discurs de ură, cazul a abordat probleme legate de discriminare și obligația statului de a proteja persoanele de hărțuire și tratament incorect bazat pe dizabilitatea lor. CEDO a constatat că Regatul Unit a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) din Convenție împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).
 5. **Stoicescu împotriva României (Cererea nr. 42722/09):** Reclamanta, care avea o dizabilitate, a susținut că a fost discriminată prin refuzul accesului la transportul public din cauza condiției sale. CEDO a constatat că România a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) în legătură cu Articolul 2 din Protocolul nr. 4 (libertatea de mișcare).
 6. **Mika împotriva Poloniei (Cererea nr. 46924/06):** Acest caz a implicat plângerea reclamantului referitoare la lipsa accesibilității pentru persoanele cu dizabilități într-o clădire publică. CEDO a constatat că Polonia a încălcat Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) în legătură cu Articolul 14 (interzicerea discriminării).
 7. **Glaisen împotriva Suediei (Cererea nr. 30986/13):** Reclamanta, care avea o dizabilitate, s-a plâns de lipsa accesibilității la o piscină publică. CEDO a constatat că Suedia a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) în legătură cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).
 8. **X împotriva Suediei (Cererea nr. 8471/19):** În acest caz, reclamantul, o persoană cu dizabilitate, s-a plâns de discriminare în contextul angajării. CEDO a constatat că Suedia a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) în legătură cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).
 9. **Price împotriva Regatului Unit (Cererea nr. 33394/96):** În acest caz, reclamantul, care avea paralizie cerebrală și folosea un scaun cu roțile, s-a plâns de problemele de accesibilitate în transportul public. CEDO a constatat că Regatul Unit a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).
 10. **Maktouf și Damjanović împotriva Bosniei și Herțegovinei (Cererile nr. 2312/08 și 34179/08):** În acest caz, solicitanții, care aveau dizabilități, s-au plâns de lipsa accesibilității în transportul public și alte facilități publice. CEDO a constatat că Bosnia și Herțegovina a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).
 11. **M.N. și Alții împotriva San Marino (Cererea nr. 19441/12):** În acest caz, solicitanții, care aveau dizabilități, s-au plâns de lipsa accesibilității în clădirile și transportul public din San Marino. CEDO a constatat că San Marino a încălcat Articolul 14 (interzicerea discriminării) împreună cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie).

Aceste cazuri ilustrează rolul CEDO în protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, inclusiv protejarea împotriva discriminării și asigurarea accesibilității la serviciile și facilitățile publice. Ele contribuie la dezvoltarea jurisprudenței în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Un discurs public nestigmatizant este crucial pentru promovarea unei societăți mai incluzive, iar jurisprudența CEDO reprezintă un cadru de referință esențial pentru protejarea drepturilor și demnității tuturor membrilor societății.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii generale:

1. **Legislație și reglementare:** Modificările aduse Legii audiovizualului în 2022, care permit sancționarea utilizatorilor de platforme de partajare video pentru conținut discriminatoriu sau instigator la ură, reprezintă un pas important pentru protejarea drepturilor și siguranței online.
2. **Monitorizare și raportare:** Este esențială monitorizarea constantă atât a conținutului difuzat la televiziune și la radio, cât și a conținutului online și raportarea încălcărilor legislației audiovizuale.
3. **Conștientizare și educație:** Este nevoie de eforturi continue pentru educarea utilizatorilor online și a societății în general cu privire la impactul negativ al discursului instigator la ură și a conținutului discriminatoriu difuzat la televiziune și la radio, dar și al conținutului regăsit pe platforme de partajare video. Aceste eforturi ar trebui să includă campanii de conștientizare și programe de educație digitală. Jurnalistii și mass media, în general, sunt un grup țintă important pentru că subiectul e fie inexistent pe agenda publică, fie este prezentat într-o manieră neinformată sau discriminatorie, influențând astfel și publicul general.

Recomandări specifice:

1. **Sancțiuni mai aspre:** Este important ca sancțiunile aplicate pentru conținutul discriminatoriu sau instigator la ură să fie suficient de aspre pentru a descuraja comportamentul similar în viitor, în conformitate cu legislația în vigoare.
2. **Transparență și responsabilitate:** Este esențial ca televiziunile, radiourile și platformele de partajare video să fie mai transparente în privința politicilor lor privind conținutul și să-și asume o mai mare responsabilitate în filtrarea și eliminarea conținutului discriminatoriu și instigator la ură.
3. **Dezvoltare de ghid specific:** Pe pagina web a Consiliului se regăsesc două tipuri de formulare pentru sesizări, unul privind Radio/TV⁵⁰, altul privind societățile de cablu⁵¹. Ca urmare a rezultatelor analizei deciziilor CNA în materia dizabilității intelectuale și/sau psihosociale, considerăm oportună elaborarea unui ghid îndrumar în format ușor de înțeles pentru persoanele cu dizabilități, pentru a servi ca un instrument în facilitarea unui potențial demers al acestora în fața CNA. În acest sens, în Anexa acestui studiu veți putea regăsi un astfel de ghid realizat de Centrul de Resurse Juridice.
4. Este nevoie de un efort concertat din partea autorităților, platformelor online și a societății în ansamblu pentru a combate eficient fenomenul discursului instigator la ură și a conținutului discriminatoriu în mediul audiovizual.

⁵⁰ Formular de sesizare Radio/TV, CNA, disponibil la:

<https://sesizari.cna.ro/cna/frontend/web/index.php?r=rup%2Fpetitie%2Fcreaterv>

⁵¹ Formular de sesizare Societăți de cablu, CNA, disponibil la:

<https://sesizari.cna.ro/cna/frontend/web/index.php?r=rup%2Fpetitie%2Fcreatecab>

În parteneriat cu:

**Trimite o cerere
la CNA
și spune
ce ai văzut
sau auzit.**

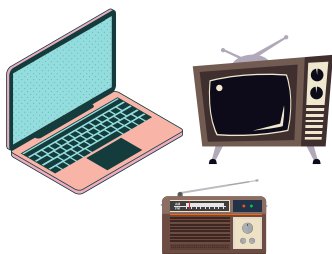

Proiect derulat de:

în parteneriat cu:

Trimite o cerere la CNA

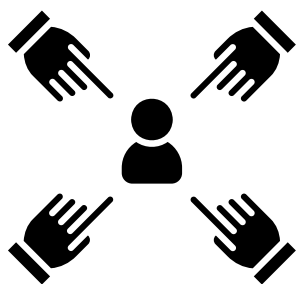
CNA este o autoritate de stat care are grijă de lucrurile care apar la televizor, pe internet și la radio.

Când poți să trimiți o cerere la CNA?

Poți trimite o cerere la CNA dacă atunci când te uiți la televizor, sau auzi la radio lucruri precum:

- cineva jignește persoanele cu dizabilități, femeile, persoanele rome, persoanele LGBTQI+ sau alte persoane din grupuri ca acestea,
- se întâmplă ceva urât față de persoanele de mai sus, de exemplu, cineva râde de ele,
- sunt spuse lucruri neadevărate.

Cum pot să trimit cererea mea la CNA?

Cererea se trimite de pe calculator. Paginile de mai jos te vor ajuta.

Cum deschid cererea?

Apasă **AICI**.

Se va deschide
o fereastră de internet.

Așa arată:

Formular sesizare Radio/TV :

pătratul alb

pătratul albastru

În pătratul alb
scrii lucruri despre tine.

1

Prima data,
alegi opțiunea „DA”.
Asta înseamnă cu ești om,
nu un magazin, o firmă sau altceva.

2

Apoi scrii
cum te cheama, spre exemplu:
NUME: Popescu
PRENUME: Ioana

3

Mai departe, scrii
o adresă de e-mail, spre exemplu:
ioana.popescu@gmail.com

4

Mai trebuie să scrii
numărul de telefon, spre exemplu:
0740 959 000

5

Ultimul lucru pe care îl scrii,
este adresa
adică unde locuiești.

În pătratul albastru
scrii ce ai văzut sau
ce au auzit
la televizor sau radio.

1

Numele postului,
adică unde ai văzut sau auzit
ceva rău, spre exemplu:
ProTV, Radio România, B1 TV și altele.

2

Localitatea,
adică de unde este televiziunea sau
radioul unde ai văzut sau auzit
ceva rău.

3

Tip post,
alege dacă ce ai văzut sau auzit
era la radio sau la televizor.

4

Data,
scrie când ai văzut sau auzit
ceva rău la televizor sau radio.

5

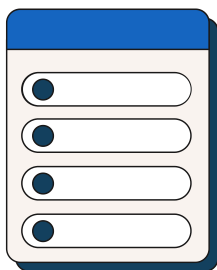
Denumirea emisiunii,
scrie cum se numește
emisiunea unde ai văzut sau auzit
ceva rău,
spre exemplu:
Știrile ProTV, Survivor, Roata Norocului

6

Sesizare,
adică cererea ta.
Aici vei scrie ce ai văzut exact,
ce cuvinte s-au spus sau ce rău s-a făcut,
spre exemplu dacă la televizor cineva a spus
cuvântul „h*ndicapat”.

7

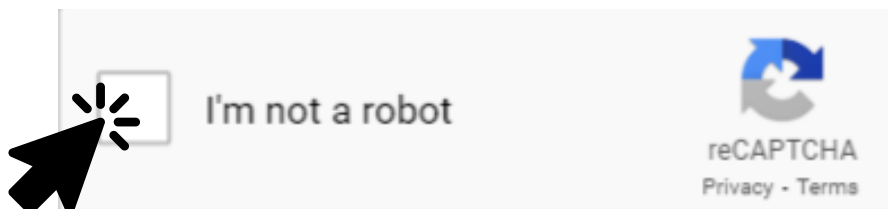
Alte comentarii,
unde poți să scrii
dacă mai ai ceva de spus,
dar nu trebuie neapărat.

Ce fac după ce am scris peste tot?

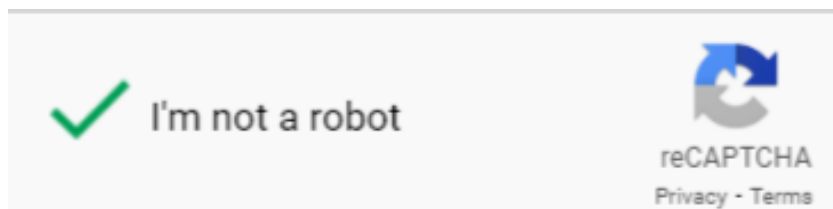
1

După ce ai scris,
trebuie să apeși pe un buton

2

După ce ai apăsă,
o să arată așa:

3

Ca să trimiți plângerea,
apasă pe ultimul buton,
care arată așa:

Atenție!

După ce ai trimis plângerea,
vei primi un e-mail,
adică un mesaj pe calculator.
Apasă pe scrisul albastru.

Bună ziua,

Pentru a finaliza petiția transmisă CNA, vă rugăm să accesați următorul link sau să copiați link-ul direct în browser: <http://213.177.18.54:8080/cna/frontend/web/index.php?r=rup/petitie/confirm&token=jcTQG4ORgtumLDa1WYqB3dUS80Ywvoehn2zJAK7sEMZVlrp9IH5NiPCx6KfXbF>

Compartimentul Relații cu Publicul

E prea greu să scriu cererea. Ce fac?

Dacă îți este greu
să scrii cererea,
sună-ne:

0212 120 690

Va răspunde cineva de la CRJ.
Persoana de la telefon
va încerca să te ajute.

Dacă nu știi să completezi
documentul de mai sus,
scrie-ne un e-mail
și îl depunem noi.

Pe lângă cererea din e-mail,
nu uita să ne spui
unde ai văzut
că s-a întâmplat ceva rău:

- la televizor
- la radio

Spune-ne postul (ProTV, TVR)
și emisiunea.

Noi te vom ajuta
să trimiți
cererea.

Proiectul AdaptJust este implementat de Centrul de Resurse Juridice în parteneriat cu Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și beneficiază de un grant în valoare de 1.324.994 € oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE în cadrul Programului Dezvoltare locală. Obiectivul proiectului este de a facilita accesul la justiție a persoanelor cu dizabilități intelectuale și/ sau cu probleme de sănătate mintală.

Proiect realizat cu sprijinul financiar al Granturilor SEE 2014 – 2021. Conținutul acestuia (text, fotografii, video) nu reflectă opinia oficială a Operatorului de Program, a Punctului Național de Contact sau a Oficiului Mecanismului Financiar. Informațiile și opiniile exprimate reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului/autorilor. Pentru informații oficiale despre Granturile SEE sau Norvegiene, accesați www.eeagrants.ro.
www.frds.ro

Website: <https://www.crj.ro/pledoarie-pentru-demnitate/adaptjust/>

Facebook: Centrul de Resurse Juridice / Instagram: crj.ro

Redactat de Georgiana Bădescu

Ilustrații: Canva Pro

Proiect derulat de:

în parteneriat cu: